

Ανοιχτά σχολεία σε ανοιχτές κοινωνίες

Πέτρος Χαραβιτσιδης, Δ/ντής στο 132ο Δ.Σ. Αθηνών

Σεπτέμβριος 2015

Ανοιχτό σχολείο είναι το σχολείο εκείνο το οποίο πέρα από τη μάθηση και αγωγή που παρέχει στα παιδιά ανταποκρίνεται στις σύγχρονες κοινωνικές προκλήσεις και στις ανάγκες τους, τα εκπαιδεύει στις ανθρωπιστικές αξίες, στη δημοκρατία, στο σεβασμό και στη διεκδίκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς και σε δεξιότητες κοινωνικής και προσωπικής ανάπτυξης όπως η συνεργασία, η αυτοεκτίμηση, ο σεβασμός και η αποδοχή του άλλου, η αλληλεγγύη κ.λ.π. μέσα από δράσεις και προγράμματα βιωματικού χαρακτήρα.

Παράλληλα, λειτουργεί ως σχολική κοινότητα που εμπλέκονται στη λειτουργία της ενεργητικά, σταθερά και με ουσιαστικό περιεχόμενο όλα τα μέλη της, μαθητές/μαθήτριες, εκπαιδευτικοί και γονείς. Επίσης, είναι συνδεδετικός ιστός και γέφυρα επικοινωνίας και φιλίας με τη γειτονιά και την κοινωνία εμπλέκοντάς τις σε δράσεις και βοηθώντας παράλληλα, την πρόσβαση όλων των μελών της, κυρίως αυτών που προέρχονται από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, σε αγαθά και υπηρεσίες.

Συγχρόνως, το Ανοιχτό σχολείο δικτυώνεται με επιστημονικούς, κοινωνικούς φορείς, την τοπική κοινότητα και δημοτικές υπηρεσίες με στόχο την αξιοποίησή τους στην καταπολέμηση της φτώχειας και του αποκλεισμού. Και επίσης, με δομές ψυχικής υγείας, συμβουλευτικής και κοινωνικής ένταξης για πρόληψη και αντιμετώπιση προβλημάτων των παιδιών και των οικογενειών τους, ιδιαίτερα σήμερα που εισπράττουμε τις τραγικές συνέπειες της οικονομικής κρίσης.

Τέλος το Ανοιχτό σχολείο είναι ελκυστικό και ενδιαφέρον για τους μαθητές/μαθήτριες του, σέβεται την παιδική ηλικία, προσφέρει χαρά και ικανοποίηση και καταπολεμά τις μαθητικές διαρροές, την περιθωριοποίηση και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Ανοιχτό δηλαδή σχολείο στην πρωινή λειτουργία και την καθημερινότητά του, με ανοιχτές αυλές και χώρους και τα απογεύματα για δράσεις και πρωτοβουλίες που θα εφαρμόζονται με κύρια ευθύνη των μελών της σχολικής κοινότητας και σε συνεργασία με την Πολιτεία, τον Δήμο, φορείς και επιστήμονες που ασχολούνται με το παιδί, την οικογένεια, την κοινωνία. Το απόγευμα δηλαδή μπορεί να επεκτείνονται δράσεις που εφαρμόζονται στο πρωινό ωράριο ή να οργανώνονται άλλες για παιδιά και ενηλίκους, όπως εκπαιδευτικά προγράμματα, δράσεις εναλλακτικής εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας,

δραστηριότητες σχετικές με την τέχνη και τον πολιτισμό όλων των συλλογικοτήτων που ενυπάρχουν στο πλαίσιο του, βιβλιοθήκη, κινηματογραφικές προβολές και θεατρικές παραστάσεις, φεστιβάλ, επιμορφωτικά εργαστήρια και συναντήσεις για τους ενήλικες, με θεματολογία που οι ίδιοι θα επιλέγουν ανάλογα με τις προσδοκίες και ανάγκες τους κλπ.

Σε αυτό το πλαίσιο θεωρώ ότι μπορούμε να μιλάμε για σχολεία σύγχρονα και αποτελεσματικά, ανοιχτά στην κοινωνία και τη ζωή, όνειρο και πάγιο αίτημα δεκαετιών αυτών που νοιάζονται για τα παιδιά και την εκπαίδευση που δικαιούνται.

Ο ρόλος της Πολιτείας και του ΥΠΑΠΘ είναι πρωταρχικός, αφού αυτό έχει συνολικά την ευθύνη μέσα από το ανάλογο θεσμικό πλαίσιο για το άνοιγμα των σχολείων στην κοινότητα. Την εφαρμογή όμως οποιασδήποτε δράσης και προγράμματος στο χώρο του σχολείου πρέπει να την αναλάβει η σχολική κοινότητα με τη συνεργασία και την υποστήριξη της Πολιτείας, της Περιφέρειας ή του Δήμου. Πρέπει θεσμικά να διασφαλιστεί ο ρόλος του Σχολικού Συμβουλίου που όχι μόνο θα εισηγείται αλλά και θα αποφασίζει για την εφαρμογή δραστηριοτήτων, με πρώτο μέλημα τη σωματική και ψυχοσυναισθηματική ασφάλεια και προστασία των παιδιών. Φυσικά ότι εφαρμόζεται πρέπει θα στηρίζεται στα πορίσματα της παιδαγωγικής έρευνας και επιστήμης και παράλληλα να λαμβάνει υπόψη της τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες της τοπικής κοινότητας.

Δυστυχώς πολλές από τις προσπάθειες που έγιναν τα τελευταία χρόνια για τη χρήση των σχολικών χώρων από τους άμεσα δικαιούχους αντιμετώπιστηκαν αρνητικά και αρκετές φορές επιθετικά από την εκάστοτε πολιτική ηγεσία με αποτέλεσμα εκπαιδευτικοί, φορείς και οργανώσεις να αποθαρρυνθούν στο να αναπτύξουν πρωτοβουλίες που πραγματικά αναβαθμίζουν τον ρόλο του σχολείου σε σημαντικό κέντρο πολιτισμού, δημιουργίας, επικοινωνίας και συνεργασίας¹.

Τη χρονιά που μας πέρασε ο Δήμος Αθηναίων, μέσω της Αντιδημαρχίας για το Παιδί, ανακοίνωσε την πρωτοβουλία «Σχολεία Ανοιχτά στη Γειτονιά, Ανοιχτά στην Κοινωνία» για την προώθηση ίσων ευκαιριών πρόσβασης για όλους τους μαθητές/μαθήτριες των σχολείων του Δήμου στο πλαίσιο των μετασχολικών τους δραστηριοτήτων (εκπαιδευτικών, ψυχαγωγικών, αθλητικών) στη διάρκεια της εβδομάδας (και τα Σαββατοκύριακα) αλλά και γενικότερα δραστηριοτήτων και προγραμμάτων σε επίπεδο γειτονιάς, που θα απευθύνονται στους πολίτες της κάθε τοπικής κοινότητας. Πρόθεση του Δήμου, όπως καταγράφεται στην σχετική ανακοίνωση, είναι να χρησιμοποιηθούν οι σχολικοί χώροι προς όφελος

της τοπικής κοινωνίας καταστρώντας τα σχολεία κέντρα εκπαίδευσης και πολιτισμού. Παράλληλα, επιδιώκει να υποστηρίξει την ποιοτική αναβάθμιση των δράσεων που ήδη λειτουργούν, τον εμπλουτισμό τους, την παροχή επιλογών και εναλλακτικών προτάσεων και την ενδυνάμωση για τη συμμετοχή μαθητών/μαθητριών, εκπαιδευτικών, γονέων, κηδεμόνων και πολιτών σε αυτές τις δράσεις. Επίσης, ο Δήμος αναλαμβάνει την πρωτοβουλία να δημιουργήσει κάτι πολύ συνεκτικότερο από ένα σύνολο διάσπαρτων δράσεων, θα είναι μόνιμα ανοικτός σε προτάσεις, θα προωθεί τις δράσεις αυτές συστηματικά σε όλες τις σχολικές μονάδες δίνοντας κίνητρα και διευκολύνοντας με όποιους τρόπους μπορεί τη συμμετοχή παιδιών, εκπαιδευτικών, γονέων σε αυτές. Σημαντικό είναι επίσης ότι τα προγράμματα, τα οποία θα εφαρμοστούν, θα παρέχονται δωρεάν προς τους δικαιούχους χωρίς αποκλεισμούς και διακρίσεις ⁱⁱ(βλ. σχετ. <https://www.cityofathens.gr/node/26316>).

Με την ελπίδα ότι η πρόταση αυτή δε θα μείνει σε επίπεδο διακηρύξεων, θεωρώ ότι η συγκεκριμένη πρωτοβουλία κινείται προς θετική κατεύθυνση, αφού θα δώσει τη δυνατότητα στα παιδιά, στους εκπαιδευτικούς, στους γονείς να αναπτύξουν ουσιαστικότερη σχέση με τα σχολεία τους. Αξίζει να την υποστηρίξουμε.

i Είναι γνωστή η περίπτωση της Στέλλας Πρωτονοταρίου, πρώην Διευθύντριας στο 132^ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών, η οποία οδηγήθηκε στα δικαστήρια με την καταγγελία της παραχώρησης σχολικού χώρου τα απογεύματα για τη διδασκαλία της μητρικής γλώσσας των μαθητών/μαθητριών και την παράλληλη διδασκαλία ελληνικής γλώσσας στους μετανάστες γονείς.

ii Ήδη η συγκεκριμένη δράση έχει δρομολογηθεί, έχουν ζητηθεί παραχωρήσεις χώρων από τις σχολικές επιτροπές και περισσότερα από 30 σχολεία θα συμμετέχουν από την έναρξη της σχολικής χρονιάς με διάφορες δραστηριότητες.